

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 17 april 1925 kl. 1 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
införande av proportionellt valsätt vid val till och inom
kyrkofullmäktige i Göteborg.*

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 129, har herr *Hedvall m. fl.* hemställt, »att riksdagen måtte besluta att vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg proportionellt valsätt måtte införas».

I motionen har tillika hemställts, att vederbörande utskott måtte vidtaga de ändringar i respektive författningar, som kunna vara erforderliga.

Till stöd för sin hemställan ha motionärerna anført följande:

»I en vid 1920 års riksdag inom andra kammaren väckt motion nr 93 hemställdes, 'att riksdagen måtte besluta, att vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg proportionellt valsätt måtte införas'.

Konstitutionsutskottet, till vilket motionen för förberedande behandling hänvisades, framhöll, i sitt utlåtande nr 5, bland annat följande:

'Vid den av Kungl. Maj:t och urtima riksdagen år 1918 beslutade reformen av de kommunala valen infördes, bland annat, den ändringen i 1862 års förordning om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, att valen av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd och skolråd skulle, på därom framställd begäran, ske proportionellt. Vad Göteborgs stad beträffar, medför detta, att endast vissa val inom stadens primära kyrkliga kommuner, kyrkoförsamlingarna, kunna ske proportionellt, medan de gemensamma och överordnade kyrkliga myndigheterna, kyrkofullmäktige och den av dessa utsedda kyrkonämnden, alltså enligt 1882 års författning tillsättas medelst majoritetsval. Utskottet finner, i likhet med motionärerna, detta, i betraktande av de stora befogenheter ej minst med avseende å ekonomiska angelägenheter, som tillagts kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg, vara ett missförhållande, som även ur enhetlighetens synpunkt bör rättas.'

Med hänsyn till den pågående utredningen om införande av representativt system i den kyrkliga kommunen i allmänhet, ansåg emellertid utskottet, att frågan lämpligast borde upptagas till behandling i samband med övriga utredningen berörande spörsmål. Utskottet hemställde därför, att riksdagen

'ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t i samband med pågående utredning rörande införande av representativt system i den kyrkliga kommunen jämväl upptaga frågan om införande av proportionellt val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg samt till riksdagen framlägga förslag i ämnet'.

Utskottets hemställan bifölls av riksdagen.

Ovan omnämnda utredning slutfördes år 1922. Den har emellertid inte föranlett, och kommer sannolikt inte heller i år att föranleda, framställning från Kungl. Maj:t till riksdagen. Huruvida sådan framställning ens under de närmaste åren är att förvänta, torde, på grund av den kritik, som utredningen uppkallat, vara ovisst. Med hänsyn härtill och på grund av frågans stora betydelse för Göteborgs invånare, anse vi det vara angeläget att ånyo bringa densamma under riksdagens prövning. Detta så mycket mer, som ett separat ordnande av frågan i enlighet med motionen ingalunda kan komma att inverka på den framtida gestaltningen av den kyrkliga kommunens representativa system.»

*Utskottets
yttrande.*

Såsom i motiveringen till föreliggande motion framhålles, anhöll 1920 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t, att frågan om införande av proportionellt valsätt vid val till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg skulle upptagas till prövning i samband med den då pågående utredningen rörande införande av representativt system i den kyrkliga kommunen. Resultatet av denna utredning, som fullgjorts av den 31 december 1918 särskilt tillkallade sakkunniga, föreligger i ett den 30 december 1922 avgivet betänkande, vari bland annat föreslås, att representativt system skall komma till användning i den kyrkliga kommunen och att de allmänna bestämmelserna härom jämväl skola göras tillämpliga för Göteborgs vidkommande; i samband härmed skulle proportionellt valsätt införas även på ifrågavarande område.

Något förslag med anledning av omförmälda sakkunnigbetänkande torde, enligt vad utskottet inhämtat, icke vara att förvänta inom den närmaste tiden. Emellertid anser utskottet, att frågan om införande av proportionellt valsätt till och inom kyrkofullmäktige i Göteborg bör upptagas till övervägande utan samband med en allmän lagstiftning i av sakkunnigbetänkandet angiven riktning. Önskvärdheten av att det proportionella systemet utsträcker även till detta område torde ej kunna med skäl bestridas.

I samband härmed torde det vara erforderligt att omarbeta vissa andra bestämmelser i förordningen om kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg.

Vad beträffar val av kyrkofullmäktige är att märka, att enligt gällande bestämmelser fem fullmäktige skola utses av varje församling, varvid successiv förnyelse tillämpas, så att tre, respektive två fullmäktige väljas vartannat år. Om dessa bestämmelser bibehölles, skulle tydligen, på grund av det ringa antal fullmäktige, varje val avser, betydelsen av det proportionella valsystemets

införande bliva jämförelsevis begränsad. En förutsättning för den föreslagna reformens genomförande torde därför vara, att bestämmelsen om successiv förnyelse upphäves, detta i likhet med vad som redan skett i fråga om andra kommunala val. Likaledes synes i detta sammanhang en sådan ändring av gällande bestämmelser kunna ifrågasättas, varigenom antalet representanter för varje församling regleras i förhållande till församlingens invånarantal. Detta lär vara så mycket mera behövt, som församlingarnas storlek för närvarande är högst skiftande. Samtidigt torde även en ökning av antalet fullmäktige böra genomföras. Vad slutligen beträffar val av kyrkonämnd torde böra tagas under övervägande, i vad mån församlingarnas lokala representation i nämnden må kunna bibehållas även vid övergång till proportionellt valsätt.

På grund av berörda förhållanden synes en mera ingående utredning angående de lagändringar, som äro behövlige för tillgodoseende av motionens syfte, vara erforderlig. Det vore önskvärt, att denna utredning fullgjordes så skyndsamt, att förslag i ämnet kunde föreligga vid nästkommande riksdag, varefter redan nästa år nytt val av samtliga kyrkofullmäktige i Göteborg skulle kunna verkställas.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen, i anledning av motionen II:129, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga om utarbetande av förslag till sådana ändringar i förordningen angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg, som äro erforderliga för att proportionellt valsätt vid val till och inom kyrkofullmäktige må komma till stånd.

Stockholm den 17 april 1925.

På konstitutionsutskottets vägnar:

K. VON GEIJER.

Närvarande: Herrar von Geijer, Sävström, Thulin, David Bergström, G. W. Hansson, Dahl, August Ljunggren*, Stendahl, P. J. Gustafsson, A. W. Johansson, C. E. Eriksson, Bäckström, Borg, Hallén, Forssell, Svensson i Grönvik, Jensen och Hedvall*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.